

۲۰۸۸۲۹۴

قوه قضائیه

آیین دادرسی کیفری

دکتر محمد افضال و نوجوانان

(براساس سرفصل‌های قانون آیین دادرسی کیفری
مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات ۱۳۹۴)

به همراه:

- قوانین مرتبط
- کنوانسیون‌های بین‌المللی
- پیشینه قوانین
- دیدگاه علمای حقوق شامل: دیدگاه حقوقدانان، نظریه مشورتی اداره کل حقوق قوه قضائیه، دیدگاه قضات (نشست‌های قضایی) و دیدگاه فقیهان
- رویه قضایی شامل: آرای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور و آرای صادره از شعبات

امید شهبازی

حسن باوی

با مقدمه دکتر رضا رحیمی دهسوری

سرشناسه	شهبازی، امید، ۱۳۷۲ - Shahbazi, Omid
عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	آیین دادرسی کیفری ویژه اطفال و نوجوانان (بر اساس سرفصل‌های قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات ۱۳۹۴) به همراه قوانین مرتبط .../ امید شهبازی، حسن باوی.
مشخصات نشر	تهران: قوه قضائیه، مرکز مطبوعات و انتشارات، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۴۱۵ ص، ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۸۰-۱۴۶-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
سوع	آیین دادرسی جزایی - ایران، Criminal procedure -- Iran
موضوع	حقوق کودک - ایران، Children's rights -- Iran
رؤضه	نوجوانان بزهکار -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	Juvenile delinquents -- Legal status, laws, etc. -- Iran
شناسه افزوده	ب. ی، حسن، ۱۳۷۰ -
شناسه افزوده	ایران. قاضیه. مرکز مطبوعات و انتشارات
رده بندی کنگره	۹۷ / ۹۱۹ / ۴۶۱۰ / KMH
رده بندی دیویی	۳۴۰ / ۵۰۵
شماره کتابشناسی ملی	۷۶۵، ۵۵۲

وب سایت: www.ijri.ir - کد پستی: ۱۹۸۳۸۴۶۵۱۴ - تلفکس: ۰۲۱-۲۲۰۹۲۰۶۱
نشانی: بزرگراه چمران - بزرگراه یادگار امام - از خروجی اوین درکه - پژوهشگاه قوه قضائیه

مرکز مطالعات و کتابخانه
قوه قضائیه

عنوان: آیین دادرسی کیفری ویژه اطفال و نوجوانان
مولفان: امید شهبازی، حسن باوی
ناشر: مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه
ناظر فنی: منصور سعیدی
قیمت: ۴۴۰.۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۰-۱۴۶-۱
تیراژ و نوبت چاپ: ۱۰۰۰ - چاپ اول - اردیبهشت ۱۳۹۸

فروشگاه و نمایشگاه دائمی: تهران - خیابان حافظ - نبش خیابان سمیه - ساختمان شماره ۳ قوه قضائیه

تلفن: ۰۲۱-۸۸۱۹۹۹۰۴ - فکس: ۰۲۱-۸۸۱۹۹۹۱۳

فروشگاه انقلاب: تهران - خیابان انقلاب - ابتدای خیابان ۱۲ فروردین - پلاک ۳۰۴

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۹۴۵۶ - فکس: ۰۲۱-۶۶۴۸۹۲۷۹

مقدمه

دوران طفولیت، دوران تکوین و شکل‌گیری شخصیت انسان است. توجه و عنایت به امور تربیتی و مسائل روحی- روانی اطفال و نوجوانان در نگهداری، تعلیم، پرورش و سازندگی، از آنان موجوداتی قانون‌مند و سودمند به حال جامعه می‌سازد. اطفال و نوجوانان امروز، بزرگسالان فردا هستند که می‌توانند نقش مؤثری در سازندگی جامعه ایفا نمایند؛ بنابراین، امر خطیر سازندگی و تربیت اطفال و نوجوانان علاوه بر خانواده، در عهده متصدیان امور جامعه بوده که باید با توجه و ساماندهی به موضوعات اقتصادی، سیاسی فرهنگی، اجتماعی و سایر عوامل در ساختن جامعه‌ی بهنجار همت کمارند.

هرچند طبق حقوق کیفری رسمی و حقوق اسلام، اطفال و نوجوانان در صورت ارتکاب جرم فاقد مسئولیت کیفری هستند؛ لیکن ضرورت وصول به اهداف عالیّه تعلیم و تربیت و نوسازی شخصیت و منش، و پیشگیری از تکرار جرم آنان و تأمین امنیت قضایی و جبران خسارت بزه‌دیدگان، ایجاب می‌کند که نظام قضایی کشورها در تأمین اهداف مزبور، موضوع ارتکاب جرم را پیگیری و جانش جزایی مبتنی بر اصول علمی اتخاذ نمایند.

به دلیل نقش اطفال و نوجوانان در ساختن جوامع در آینده، کشورها و سایر کشورها مقرراتی در خصوص نحوه رسیدگی به جرائم این قشر از جامعه را حدود مسئولیت کیفری آنان وجود دارد که در همه این قوانین و مقررات با ناهمبازی اصلاحی تلاش شده است شرایط برای بازاجتماعی شدن این قشر آسیب‌پذیر فراهم شود. درواقع، ضرورت اتخاذ رویکرد افتراقی به حقوق اطفال و نوجوانان، قانون‌گذاران ملی را بر آن داشته است که درصدد اصلاح قوانین موجود برای اطفال و نوجوانان، بر اساس واقعیت‌های اجتماعی برآیند و قوانین ویژه‌ای را که دربردارنده‌ی حقوق کیفری ماهوی و شکلی باشد تدوین کنند.

از جمله قوانین و مقرراتی که قانون‌گذار در آن، جرائم اطفال و نوجوانان را مورد توجه قرار داده، قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ است که علاوه بر اینکه نهادهای و مقررات نوینی در مورد دادرسی در بسیاری از جرائم مطرح کرده، مواد متعددی درباره آیین دادرسی ویژه اطفال و نوجوانان نیز در آن پیش‌بینی شده است. تشکیل دادرسی ویژه اطفال و نوجوانان، تشکیل دادگاه اختصاصی اطفال، تشکیل پلیس اطفال و نوجوانان و حتی‌المقدور استفاده از پلیس زن در بازجویی اطفال، تخصصی شدن قضات دادگاه اطفال، لزوم آشنایی پلیس و قضاتی که منحصرأ با غالباً در دادرسی اطفال و نوجوانان فعالیت دارند، با علوم مختلفی از قبیل روان‌شناسی اطفال و نوجوان، مددکاری اجتماعی و جرم‌شناسی، الزامی شدن حضور مشاور در جلسات رسیدگی، غیرعلنی بودن دادرسی و حفظ حریم اطفال و نوجوانان، الزامی شدن تشکیل پرونده شخصیت که حاوی اظهارنظر متخصصان مختلف علوم پزشکی، روان‌شناسی، مددکاری و جرم‌شناسی است، در کنار پرونده کیفری به منظور اتخاذ مواضع مناسب با شخصیت و منش طفل یا نوجوان، از جمله مقررات نوین دادرسی ویژه اطفال و نوجوانان است.

تدوین آیین دادرسی کیفری ویژه اطفال و نوجوانان و پیش‌بینی مقررات کشف، تعقیب، تحقیقات مقدماتی و نحوه محاکمه متهمان از بزرگسالان در رسیدگی به اتهام آنان در نظام‌های دادرسی کیفری، به دلیل تسهیل پذیرش اطفال و نوجوانان در برابر رفتارهای خشن، شرایط خاص روحی- روانی و اجتماعی و ظرافت‌های مخصوص مواجهه با آنان در تأمین اهداف عالیه تربیتی و بازسازی اجتماعی ایشان است.

به منظور مطالعه آیین دادرسی کیفری ویژه اطفال و نوجوانان، کتاب حاضر مطابق با سرفصل‌های قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات ۱۳۹۴، نگارش یافته است. نگارنده در تلاش است با لحاظ اقتضائات پژوهش‌های کاربردی، چیدمان مطالب را به نحوی انجام دهد که به بهترین نحو ممکن و در سریع‌ترین وقت ممکن، خواننده را در دستیابی به ابهاماتی که در عرصه علم و عمل با آن مواجه است، یاری نماید. بدین منظور نگارنده علاوه بر تحلیل مواد قانون آیین

دادرسی کیفری و بررسی هر یک از عناوین این قانون در رابطه با اطفال و نوجوانان، تمامی قوانین و مقررات لازم‌الاجرا، پیشینه قوانین، کنوانسیون‌های بین‌المللی، دیدگاه حقوقدانان، نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه، دیدگاه قضات (نشست‌های قضایی)، دیدگاه فقها، آرای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور و آرای صادره از محاکم را که در ارتباط کامل با آن عنوان هستند، بیان نماید.

رضا رحیمی دهنسوری

مهرماه ۱۳۹۷

www.ketab.ir

فهرست مطالب

.....	مقدمه	۵
.....	فصل ۱ کلیات	۱۱
.....	گفتار اول: تعریف	۱۴
.....	بند اول: آیین دادرسی کیفری در مفهوم عام	۱۴
.....	بند دوم: آیین دادرسی کیفری ویژه اطفال و نوجوانان	۱۶
.....	بند سوم: اطفال و نوجوانان موضوع دادرسی ویژه	۱۸
.....	گفتار دوم: رنج و تحولات آیین دادرسی کیفری اطفال و نوجوانان	۲۰
.....	بند اول: آیین دادرسی کیفری اطفال و نوجوانان قبل از انقلاب	۲۰
.....	بند دوم: آیین دادرسی کیفری اطفال و نوجوانان بعد از انقلاب	۲۱
.....	گفتار سوم: اصول حاکم بر دادرسی اطفال و نوجوانان	۲۷
.....	بند اول: اصول مشترک حاکم بر دادرسی بزرگسالان و دادرسی اطفال و نوجوانان	۲۷
.....	۱. اصل برائت	۲۸
.....	۲. اصل حق داشتن وکیل	۳۲
.....	۳. اصل وجود دادگاه‌های صالح، مستقل و بی‌طرف	۴۱
.....	۴. اصل تساوی افراد در برابر قانون و دادگاه	۴۵
.....	۵. اصل محاکمه سریع و بدون تأخیر موجه	۴۸
.....	۶. اصل فردی کردن و توجه به شخصیت متهم در دادرسی	۵۱
.....	۷. حق آزادی ابراز عقیده، شنیده شدن و مشارکت	۵۵
.....	بند دوم: اصول اختصاصی حاکم بر دادرسی اطفال و نوجوانان	۵۹
.....	۱. اصل تأمین منافع عالیه اطفال و نوجوانان	۶۰
.....	۲. حق بر دادرسی غیر علنی و احترام به حریم خصوصی	۷۲
.....	فصل ۲: کشف جرم، تعقیب و تحقیقات مقدماتی	۸۷
.....	گفتار اول: کشف جرم و تعقیب	۸۹
.....	بند اول: دادرسی و حدود صلاحیت آن	۹۷

بند دوم: وظایف و اختیارات ضابطان دادگستری در دادرسی ویژه اطفال و ...	۱۰۷
بند سوم: نقش دادستان در دادرسی اطفال و نوجوانان	۱۱۶
بند چهارم: نقش بازپرس در دادرسی اطفال و نوجوانان	۱۲۷
گفتار دوم: تحقیقات مقدماتی	۱۳۵
بند اول: مرجع تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان	۱۴۳
بند دوم: احضار، جلب و تحقیق از اطفال و نوجوانان	۱۵۰
بند سوم: قراردادهای تأمین کیفری اطفال و نوجوانان	۱۵۵
فصل ۳: دادگاه‌های کیفری، رسیدگی و صدور رأی	۱۶۳
۱: راولا مقامات رسیدگی کننده به جرائم اطفال و نوجوانان	۱۷۳
بند اول: قضات دادگاه اطفال و نوجوانان	۱۷۳
بند دوم: مشاوران دادگاه اطفال و نوجوانان	۱۷۹
گفتار دوم: مرجع رسیدگی به جرائم اطفال و نوجوانان	۱۸۵
بند اول: دادگاه اطفال و نوجوانان	۱۸۶
بند دوم: دادگاه کیفری یک ویژه نوجوانان	۲۲۱
بند سوم: دادگاه کیفری دوم	۲۴۶
بند چهارم: دادگاه کیفری یک	۲۶۲
بند پنجم: دادگاه نظامی	۲۶۹
بند ششم: دادگاه ویژه روحانیت	۲۷۷
فصل ۴: اعتراض به آراء	۲۸۵
گفتار اول: کلیات	۲۸۶
گفتار دوم: آرای قابل اعتراض	۳۰۵
گفتار سوم: اشخاص دارای حق تجدیدنظر یا فرجام	۳۱۷
گفتار چهارم: مرجع تقدیم درخواست یا دادخواست تجدیدنظر یا فرجام	۳۲۷
گفتار پنجم: مرجع رسیدگی به درخواست یا دادخواست تجدیدنظر یا فرجام	۳۳۶
بند اول: دادگاه تجدیدنظر استان	۳۳۶
بند دوم: دیوان عالی کشور	۳۴۴
فصل ۵: اجرای آرای کیفری و اقدامات تأمینی و تربیتی	۳۵۱
گفتار اول: کلیات	۳۵۲

۳۵۳	 گفتار دوم: مرجع اجرای آرای دادگاه‌های اطفال و نوجوانان
۳۵۶	 گفتار سوم: اجرای مجازات نگهداری در کانون اصلاح و تربیت
۳۶۳	 گفتار چهارم: اجرای مجازات حدود، قصاص و دیات
۳۷۲	 گفتار پنجم: اجرای محکومیت‌های مالی
۳۸۶	 نیمه آزادی، آزادی تحت نظارت سامانه‌های الکترونیکی
۴۰۱	 فصل ۶: هزینه دادرسی
۴۰۸	 منابع

www.ketab.ir